

EGYHÁZ ÉS SZENTSÉGEK

Manapság egyre többet hallunk a „szent válságáról“. A szakrális felfogás átadja helyét a profán szemléletnek. A technika által manipulált, a természettudományok által kikémelett világ többé már nem „titokzatos“, nem szent. Az emberi tevékenység által átalakított természet nincs tele istenekkel. Korunk embere hatalmába kerítette a mindenséget. A keresztény emiatt nem aggódik, hiszen tudja, hogy az evilági dolgoknak megvan az autonómiájuk és hogy feladatunk: Istennel együttműködve befejezni a teremtést.

Maga a Zsinat kiemelte a mai szekularizáció és „deszakralizálódás“ pozitív és negatív vonásait: „Az erősebb kritikai érzék egyfelől megtisztítja a vallási életet a világ mágikus felfogásától és a még mindig mutatózó babonás csökevényektől, egyúttal pedig megköveteli a napról napra személyesebb és tevékenyebb csatlakozást a hithez. Ennek következtében sokakban válik elevenebbé az Isten iránti érzék. Másfelől azonban mind nagyobb tömegek hagynak fel a vallás gyakorlásával. Sőt az Isten és a vallás tagadása, vagy a közömbösség e téren, ma már nem oly kivételes jelenség, mint volt a múltban“. (Gaudium et Spes 7)

Sajnos, a túlzott szekularizáció következtében a vallás elveszíti közéleti szerepét és a keresztény életben is érezteti negatív hatásait. A szakrális elutasításával néha együttjár magának az Istennek az elutasítása, vagy legalábbis a természetfeletti hit megfogyatkozása, következőképp az egyház üdvtörténeti szerepének félreismerése is. Ezzel függ össze a szentségi gyakorlat válsága is. Mire valók a szentségek? Miért kereszteltessük meg gyermekeinket? Miért valljam meg bűneimet a papnak, miért menjek misére? Egyáltalán: mi az értelme a szentségi rendnek; milyen alapon állítja az egyház, hogy a szentségek a kegyelemkövetítés rendes eszközei? Ilyen kérdéseket vet fel a mai elvilágiasodás és elvallástalanodás.

A *Lumen Gentium* k. zsinati konstitúció úgy jelölte meg az Egyházat, mint „az üdvösség egyetemes szentségét“ (48. pont; vö. 1. 8. és 17. pont). Az „Isten népe“ eszméje mellett ez a gondolat a II. Vatikáni Zsinat egyik legfontosabb ekkleziológiai nyeresége. A témát már vagy egy jó évtized óta kidolgozta a katolikus teológia¹. Az üdvösségtörténet szent-

páli szemléletében a szentségek dinamikus értéket kapnak. Isten örök üdvözítő terve (vö. Efez. 1) valósul meg a világban; az emberi történelem: az üdvösség történetének színtere, és a világ: az üdvösség drámájának a kerete. Az Egyház a világban „mintegy szentsége, vagyis jele és eszköze az Istennel való bensőséges egyesülésnek és az egész emberi nem egységének“ (Lumen Gentium 1).

Az örök Atya már az idő kezdete előtt elhatározta, hogy Fiában fiainak fogadja az embereket és hogy egyetlen néppé gyűjti össze, egyetlen „testben“ egyesíti a Krisztusban hívőket (LG 2). „Jézus Krisztusban mindnyájan meg vagyunk hívva az Egyházba, és benne az Isten kegyelme által megszerezünk az életszentséget . . . Krisztus mindenkit magához vonzott, amikor fölmagasztalták a földről. Amidőn föltámadt halottaiból, elküldte tanítványaira éltető Lelkét, és általa az üdvösség egyetlen szentségévé tette önnön Testét, az Egyházat. Most az Atyának jobbján ül, és folytonosan munkálkodik a világban, hogy elvezesse az embereket a Egyházba, általa szorosabban magához kösse őket, saját testével-vérével táplálja, és részeseivé tegye a saját megdicsőült életének . . . Elérkezett immár hozzánk a végső idő (vö. 1 Kor. 10, 11), visszavonhatatlanul el van határozva a világ megújítása, és valamiképp valószínűsítően elő van vételezve e világon, hiszen az Egyházat már a földön jellemzi az igazi, bár nem tökéletes szentség. Amíg azonban meg nem lesz az új ég és az új föld, amely az igazság otthona (vö. 2 Pét. 3, 13), addig a zárandokegyház — erre az időszakra vonatkozó szentségeiben és intézményeiben — e világnak mulandó alakját hordozza, és maga is ott él a teremtmények között, amelyek a világ végéig sóhajtoznak, vajúdnak és várják az Isten fiainak megnyilvánulását (vö. Róm. 8, 19-22)“ (Lumen Gentium 48).

Az üdvösségtörténet eme távlatában kell szemlélnünk az Egyház titkát és a szentségek üdvösségközvetítő szerepét. Az Egyház nem más mint az Isten győzelmes kegyelmének hathatós jelenléte, az Atya örök üdvözítő tervének megvalósulása a világban. K. Rahner szavai szerint: „Az Egyház a végleges kegyelem szentségi ös-szavának állandó jelenléte, vagyis annak a jele, hogy Krisztus a világban van, hogy a kimondott szó, amennyiben szentségi jel, hatékony. Az Egyház annyiban ös-szentség (Ursakrament), amennyiben Krisztus eme jelenlétét közvetíti, és egyúttal kiindulópontja a szoros értelemben vett szentségeknek Krisztusnak a jelenléte az Egyházban annak a jele, hogy Isten irgalmas szeretete, amely Krisztusban nyilvánkozott meg, a világot átkarolta. Mivel az Egyház annak a jele, hogy Isten kegyelme Krisztusban véglegesen győzedelmeskedett és a világban jelen van, azért a gyakorlatban ez a „szentség“ sohasem lehet tartalom nélküli jel. Az Egyház mint történelmi és társadalmi adottság mindig és véglegesen olyan jel, amellyel mindig és elválaszthatatlanul adva van a jelzett valóság is Az Egy-

ház Krisztus kegyelmének hivatalos jelenléte az egyetlen emberiség nyilvános történetében“.

A szoros értelemben vett szentségek ennek az ős.szentségnek a megnyilatkozásai: az Egyház titka a hét szentségben aktualizálódik; az egyes hívőknek — az élet különböző helyzeteiben — ezek a szentségek közvetítik Krisztus üdvhozó jelenlétét. A szentségek által találkozik a hívő — Krisztusban — Istennel; a húsvéti titok hathatós megjelenítése által lehetővé válik a részesedés Krisztus halálában és feltámadásában.

Mostani füzetünk nem akarja összefoglalni a modern szentségtant, nem érinti a szentségek teológiájának, lelkipásztori vonatkozásainak minden kérdését. Csak néhány problémát, szempontot ragadtunk ki. Alkalomadtán még visszatérünk más szempontokra (pl. húsvéti számunkban az eucharisztia és a húsvéti titok kapcsolatára, vagy a hitről szóló nyári számunkban a szentségek és a hit viszonyára).

Miután rámutattunk a mai vallási válság szociológiai tényezőire és megmutattuk a helyes „világiasság“ teológiai vonatkozásait (András I.), röviden összegezzük a zsinat-utáni liturgikus megújulás fontosabb mozzanatait, főleg pedig a keresztyén élet központjának, a szentmisének az új rendjét ismertetjük (Galambos I.). A bűnbánat szentségének néhány mai kérdését érintve (Alszeghy Z.) és a házassági szerelem új értékelésével (Vass Gy.) a mai lelkiség közösségi illetve „világra-nyitott“ vonásait mutatjuk be. Teilhard eucharisztikus lelkiségéből is azért adunk ízelítőt (Rezek R.), hogy a deszakralizálódás korában is állítsuk a „szent anyag“ üdvösségkövetítő (= szentségi) szerepét. Végül a lelkipásztor figyelmeztet a „lényegi sorrendre“ (Török J.).

R.

¹⁾ Vö.: O. Semmelroth, *Die Kirche als Ursakrament*, Frankfurt, 1953; K. Rahner, *Kirche und Sakramente*, Freiburg, 1960 (Quaestiones Disputatae 10); Ed. Schillebeeckx, *Christus, Sacrament van de Gods ontmoeting* (franciául: *Le Christ, sacrement de la rencontre de Dieu*, Paris, 1960); ezenkívül: *Concilium* 31 (1968), az egész szám a szentségekről szól.